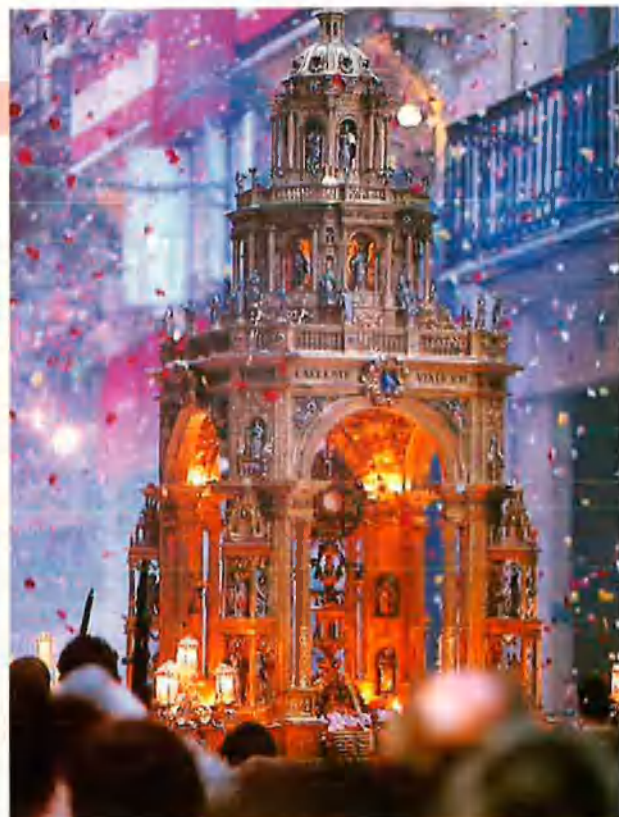

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

Un corpus ple de color

Des de fa més de sis segles, el nucli antic de València s'omple de joia el primer diumenge després de la capvuitada de Pentecosta. És la processó del corpus, en què balls, roques, gegants o personatges bíblics precedeixen la custòdia en una festa plena de diversitat.

Fa més de sis-cents anys que la ciutat de València celebra —com tantíssimes altres poblacions d'àmbit catòlic— la festivitat del Corpus Christi, una de les manifestacions més pregoneres del nostre esperit de joia i que sens dubte acreix la fama de festers que sembla que tenim els valencians. Un any i un altre, el primer diumenge després de la capvuitada de

Pentecosta, les vies principals del nucli antic: carrer dels Cavallers, del Tossal, de la Bosseria, de Sant Vicent, la plaça del Mercat..., engalanen façanes i balcons per commemorar un dels tres dijous (diumenge ara, segons les darreres disposicions litúrgiques) que, segons una popular cobla castellana, resplendeixen més que no el sol.

I encara que la festa té un caràc-

ter religiós exclusiu, des dels inicis ha estat, a València, promoguda pels estaments civils i, en concret, pel consell de la ciutat.

Aquesta celebració sembla que en els seus orígens fou impulsada per qui arribà a ser santa Juliana de Lieja, dama que va aconseguir que el bisbe de la seua diòcesi, Robert de Torete, la instituïra l'any 1246 per a la seua demarcació eclesiàs-

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

tica. Quan qui aleshores era ardia-
ca de Lieja, Jaume Jacob Pantaleó
de Troies, arribà al soli pontifici,
amb el nom d'Urbà IV, instaurà la
festa per a tot el món cristià el 1264.

La interpretació valenciana ha
estat sempre d'assenyalar que els
motius més directes que el papat
va tenir per a decretar aquesta ce-
lebració foren, a més del prodigi
de Viterbo (l'anomenat miracle de
l'Hòstia Sagnant de Bolsena), el
fet extraordinari dels Corporals de
Llutxent (Vall d'Albaida), ocorregut
l'any 1248. A aquesta situació
portentosa (uns corporals, apressa-
dament amagats sota un roser pel
perill d'uns moros que havien en-
vaït la zona, que van aparèixer ta-
cats de sang en el moment de recu-
perar-los), cal afegir-hi encara el
popular Miracle dels Peixets, esde-
vingut l'any 1348 a pocs quilòme-

tres de la capital valenciana: un ca-
pellà d'Alboraia que duia el com-
bregar a un malalt fou víctima d'una
crescuda del barranc de Carrai-
xet que li va arravatar l'arqueta on
duia les sagrades formes. Quan,
passat el perill, cercava l'arqueta,
la trobà buida, però a pocs metres
de la platja va observar dos peixos
que amb el cap fora de l'aigua li
oferien les sacres Hòsties que
duien a la boca. Recollim encara
un altre episodi que contribuï a di-
fondre entre els valencians del mo-
ment el culte al Cos de Crist. Es
tracta del fet protagonitzat, entre
alguns altres, pel gremi dels ban-
quers de la ciutat que tingueren
una presència molt activa en l'ex-
pedició que el Regne de València
organitzà a Alger —proveïts d'una
butlla de croada atorgada per Be-
net XIII— per rescatar una custòdia

amb sagrades formes que els sa-
rrains havien robat en un saqueig
efectuat el 1397 a la vila de Torre-
blanca, a la comarca de la Plana.

Malgrat tot, no sabem amb certa-
sa quin any es va celebrar la pri-
mera processó general. El testimo-
ni més antic que en posseïm és de
l'any 1355. I encara que la disposi-
ció inicial era de mantenir anual-
ment la celebració, aquesta fou
suspesa fins que reprengué —ara ja
ininterrompudament— a partir de
l'any 1373.

Des d'aleshores la celebració va
anar guanyant popularitat fins al
punt de ser considerada durant
molt de temps com la Festa Major
de la ciutat, o Festa Grossa,
apel·latiu amb què sovint la desig-
naven alguns autors del moment.

Des del principi aquesta manifes-
tació religiosa va anar organitzant-

**D'esquerra a
dreta i de dalt
a baix: cirialots,
custòdia,
representació
de la Verge
i sant Josep, la
Moma, una de
les roques que
prenen part en
la processó, el
ball de la
Magrana,
timbalers
i gegants. Des
de ben aviat,
van anar
incorporant-se
elements a
aquesta
festivitat, que
contribuïren a
donar-li
diversitat.**

Dalt, cavallets.
Al centre, nans.
Baix, xiquetes
de primera
comunió.
Aquesta festa
se celebra
ininterrompu-
dament des de
l'any 1373.

ENRIQUE ALGARRA

ENRIQUE ALGARRA

se en una estructuració cívica, car constituïa un reflex jerarquitzat dels diversos estaments socials que conformaven la vida ciutadana. Hi prenien part, de manera rigorosament ordenada, des de les capes més altes de la ciutat –noblesa i clergat– fins a les més populars, d'acord amb el seu rang: gremis, parròquies, camperols...

A més a més, i des de ben aviat, l'estructura permeable de la processó permeté que anaren introduint-s'hi elements –alguns fins i tot amb reminiscències paganes– que contribuïren a donar diversitat a la festa: personatges bíblics del Vell i Nou Testament, personificacions de sants, balls, animals mitològics, plataformes per a representacions teatrals..., pertanyents al més pur imaginari popular.

Si bé totes aquestes manifestacions es feien, i es fan encara, en moltes de les processons del Corpus que se celebren pertot arreu, a la de València tenen un relleu especial en tots els aspectes, en par-

ENRIQUE ALGARRA

ticular, en la història del teatre. De l'espectacularitat que el "muntatge" de la processó general va anar adquirint, n'hi ha prou amb assenyalar que el 1400, la comitiva ja tenia una considerable complexitat simbòlica: trenta personatges (àngels, diables, profetes, patriarques, apòstols, sants, innocents, reis...), animals mitològics: dragons, serps, la cuca fera de Santa Malgaldida, àguiles, lleons..., hi desfilen juntament amb els "entremesos" o "roques", elements aquests darrers de gran importància en la història de l'espectacle al País Valencià. Les roques eren –i són en-

cara– unes plataformes sobre rodes (també n'hi havia en aquella època a Anglaterra i a Itàlia) que servien de decorat ambulant per a fer-hi representacions "a peu", o bé eren l'escenari mòbil per a executar-hi uns espectacles teatrals específics o "misteris", nom genèric que rebien les escenificacions que prenien part en la processó. Dels innombrables misteris que, segons els documents, s'han representat tot al llarg de la història de la festa, sols ens en resten tres textos: el *Misteri del rei Herodes* –popularment conegut per "la Degolla"–, el *Misteri de Sant Cristòfor* i el *Misteri d'Adam i Eva*.

Però en l'actualitat les roques són també plataformes rodants de bella factura en les quals ja no es representa res, sinó que són com unes al·legories de personatges o de fets rellevants. En concret, ara hi concorren la Roca Puríssima, la Roca Trinitat, la Roca Fe, la Roca Sant Vicent, la Roca Plutó –popularment, "la Diablera"–, la Roca València i la Roca la Fama.

De fet són ara les roques les que obren la celebració: coincidint amb el seu trasllat del magatzem on es troben durant la resta de l'any, la vespra del Corpus, el "Capellà de les Roques", mitjançant la "Cavalcada de Convit", fa una invitació a tothom perquè prenguen part en la festa. Abans de l'acte concret de la processó hi ha una gran desfilada: policia muntada de la ciutat, gegants i nans, els grups de danses: la Moma, els Cavallets, la Magrana..., els personatges dels misteris: Sant Cristòfor, els Pelegrins, els Reis d'Orient, la Mare de Déu de la Burreta i un llarg etcètera impossible de reportar en un espai tan curt com aquest, preparen l'acte processional en si.

Finalment hi ha la processó: més de dos-cents personatges al·legòrics, a part gremis, xiquets de primera comunió..., precedeixen la custòdia, darrere la qual desfilen les autoritats eclesiaístiques, civils i militars. Un piquet de l'exèrcit clou la desfilada: tot un espectacle!

Joan E. Pellicer